

بزرگترین واردکنندگان گوجه فرنگی در جهان

۱/۴
میلیون تن

امریکا

۷۶۵
هزار تن

آلمان

۷۰۵
هزار تن

اتحادیه اروپا

۵۱۶
هزار تن

فرانسه

۴۲۷
هزار تن

روسیه

۴۰۴
هزار تن

پاکستان

تک محصولی چالش بخش انرژی

تک محصولی انرژی و عدم سرمایه‌گذاری در طول سال‌های گذشته باعث ناترازی شده و تولید را تحت الشعاع قرار داده است

سیدعلی حسینی
گروه اقتصاد

ناترازی انرژی یکی از چالش‌های جدی ایران در سال‌های اخیر بوده است. این پدیده به معنای تفاوت بین میزان تولید و مصرف انرژی است و زمانی رخ می‌دهد که تقاضا برای انرژی بیش از عرضه آن باشد. در ایران، این ناترازی عمدتاً در حوزه‌های گاز، برق و بنزین مشاهده می‌شود. کارشناسان دلایل مختلفی را برای ناترازی انرژی در کشور بیان کرده‌اند. از جمله رشد سریع مصرف انرژی، افزایش جمعیت، توسعه صنایع و گسترش شهرنشینی که به افزایش تقاضا برای انرژی منجر شده است؛ از طرفی، پرداخت یارانه‌های انرژی ازسوی دولت موجب شده قیمت انرژی در کشور پایین باشد و انگیزه‌ای برای کاهش مصرف ایجاد نشده و به افزایش بی‌رویه مصرف دامن زده شود. علاوه بر این، تغییرات اقلیمی از جمله افزایش دما و تغییر الگوهای بارندگی، نیاز به سرمایه‌یش و گرمایش را افزایش داده و به نوبه خود تقاضا برای انرژی را بالا برده است. کاهش تولید در برخی از میادین نفتی و گازی، بر میزان عرضه انرژی تأثیر گذاشته و با توجه به اعمال تحریم‌ها و عدم سرمایه‌گذاری کافی در زیرساخت‌ها و ورود تجهیزات جدید به این بخش، فرسودگی شبکه‌های توزیع و تولید انرژی را فراهم کرده و تلفات انرژی را افزایش داده که این امر توان پاسخگویی به تقاضا را کاهش داده است.

پیامدهای ناترازی انرژی

قطعی‌های مکرر برق و گاز، در فصل‌های گرم و سرد سال، به دلیل افزایش تقاضا یکی از پیامدهای ناترازی بخش انرژی است که علاوه بر بخش خانگی، کاهش تولید در صنایع را نیز در پی دارد و فعالیت واحدهای صنعتی را با اختلال مواجه کرده و به کاهش تولید منجر می‌شود. علاوه بر این، بر وضعیت سلامتی جامعه نیز اثرگذاری مستقیم دارد و استفاده از سوخت‌های فسیلی برای جبران کمبود انرژی، آلودگی هوا را تشدید می‌کند. کارشناسان معتقدند اصلاح

نظام قیمت‌گذاری انرژی و افزایش تدریجی قیمت انرژی، انگیزه‌ای برای کاهش مصرف ایجاد کرده و به بهبود بهره‌وری انرژی کمک می‌کند و به موازات آن سرمایه‌گذاری و توسعه در انرژی‌های تجدیدپذیر مانند انرژی خورشیدی و بادی، به کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی کمک می‌کند؛ همچنین سرمایه‌گذاری در توسعه شبکه‌های برق و گاز، به افزایش ظرفیت تولید و توزیع انرژی کمک می‌کند. در کنار موارد ذکرشده، استفاده از فناوری‌های نوین برای کاهش مصرف انرژی در بخش‌های مختلف، از جمله ساختمان‌ها و صنایع و آموزش و ترویج فرهنگ صرفه جویی در مصرف انرژی، نقش مهمی در کاهش تقاضا دارد.

استفاده از توان بخش خصوصی

میزان ناترازی برق در ایران در فصل تابستان حدود شش هزار مگاوات و در فصل زمستان حدود چهار هزار مگاوات است و براساس گزارش بانک جهانی و آژانس بین‌المللی انرژی، ایران در رده سوم لیست کشورهای دارای بیشترین میزان ناترازی برق قرار دارد. ناترازی بخش انرژی در کشور به حدی از هشدار رسیده که اقتصاد و تولید کشور را تحت تأثیر قرار داده و همین امر موجب شده مقام معظم رهبری بهمن ماه ۱۴۰۲ در دیدار با

تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی بر رفع این موضوع و استفاده از توان بخش خصوصی تأکید کنند. ایشان در این دیدار بیان کردند: «ناترازی در این مسائل (برق، آب و...) کشور را رنج می‌دهد و مانع کارهای بزرگ متعددی می‌شود. بخش خصوصی ما می‌تواند در این زمینه‌ها به معنای واقعی کلمه کمک کند. مطمئناً بخش خصوصی می‌تواند هم فکر ارائه بدهد، هم عمل ارائه دهد.» موضوعی که به نوعی از دید مسئولان دولتی مغفول مانده بود و موجب شد تا رهبری در این باره مطالبه‌گر باشند.

راه برای بخش خصوصی باز شود

عضو کمیسیون ویژه جهش تولید معتقد است بخش خصوصی توانایی و ظرفیت جبران ناترازی در بخش انرژی را دارد و باید راه را برای آن باز کرد. جعفر قادری در گفت‌وگو با خبرنگار جام جم در این باره با بیان این‌که ما در زمینه تولید برق باید چند اقدام را انجام دهیم و گام‌هایی را در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر در کشور برداریم، اظهار کرد: با توجه به این‌که در زمستان مشکل تأمین گاز داریم و نمی‌توانیم گاز نیروگاه‌های حرارتی را

تأمین کنیم، باید نوعی در سبد انرژی داشته باشیم و بتوانیم برق مورد نیاز را از منبعی غیر از نیروگاه‌های حرارتی تأمین کنیم؛ بنابراین انرژی‌های تجدیدپذیر باید در اولویت قرار گیرد. وی با بیان این‌که تولید برق از انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند سه ناترازی را از بین ببرد، افزود: سه مشکل ناترازی برق، ناترازی گاز و مشکل آب و هوایی با استفاده همزمان از انرژی تجدیدپذیر می‌تواند برطرف شود. نماینده مردم شیراز و زرقان در مجلس با بیان این‌که باید از ظرفیت بخش خصوصی برای جبران ناترازی در بخش انرژی استفاده کنیم، خاطرنشان کرد: به عنوان مثال، اگر بخواهیم ۲۰ هزار مگاوات برق اتمی را در سواحل خلیج فارس راه‌اندازی کنیم، دولت توانایی چنین کاری را ندارد بلکه باید از ظرفیت بخش خصوصی در این زمینه استفاده کند و برق آنها را به صورت رایگان به بخش‌های مصرف منتقل کنیم. عضو کمیسیون جهش تولید مجلس با اشاره به این‌که باید راه را برای بخش خصوصی باز کنیم، گفت: دولت نه تنها به آن بخش خصوصی حمایت نمی‌کند بلکه به آن ضرر می‌رساند. به عنوان مثال، دولت گاز را ۴ هزار و پانصد تومان به نیروگاه‌دار می‌فروشد

اما برق را با قیمت ۴۰۰ تومان خریداری می‌کند، به گونه‌ای که بخش خصوصی انگیزه‌ای برای این کار ندارد؛ دلیلی ندارد دولت برای خدمت‌رسانی به مردم بخش خصوصی را متضرر کند؛ این از موضوعاتی است که کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد و موجب شده تا ما با ناترازی برق مواجه شویم و نتوانیم از توان بخش خصوصی استفاده کنیم. قادری تصریح کرد: بخش خصوصی ما این توانایی را دارد که به این موضوع وارد شود و اگر به این سمت حرکت نکند، خود بیشتر متضرر خواهد شد. بخش خصوصی ما به دلیل محدودیت‌هایی که در تأمین برق دارد ناچار است که به دولت کمک کند تا تولیدشان تعطیل نشود و متضرر نشوند.

سوءمدیریت و تحریم

مهدی کوچکی‌زاده، عضو کمیسیون انرژی مجلس نیز درباره ناترازی انرژی در کشور به خبرنگار جام جم اظهار کرد: معادله ناترازی یا کمبود انرژی مثل هر معادله دیگری دو طرف دارد. یک طرف تولید و طرف دیگر مصرف. در کشور ما علیرغم تلاش‌های زیادی که در راستای تولید و تأمین انرژی در اشکال مختلف آن (برق و گاز و...) صورت گرفته و منابع هنگفتی که صرف آن شده، لکن دو عامل اساسی باعث شده میزان تولید متناسب با مصرف نباشد؛ این دو عامل عبارتند از سوءمدیریت و عوارض تحریم‌های عالمانه. رفع دومی یعنی تحریم‌ها اگرچه در اختیار ما نیست اما خشتی نمودن اثرات تحریم‌ها قطعاً و تاحد بسیار زیادی از طریق انتخاب و گماردن اشخاص لایق و دلسوز بر مصدر امور میسر است. وی درباره استفاده از ظرفیت بخش خصوصی برای جبران ناترازی انرژی اظهار کرد: افزایش تولید سرمایه‌گذاری‌های کلانی نیاز دارد که با توجه به منابع محدودی که در اختیار دولت است، به تنهایی نمی‌تواند منابع مورد نیاز احداث پالایشگاه‌ها و یا نیروگاه‌ها را به سرانجام برساند. عضو کمیسیون انرژی مجلس افزود: بنابراین برای رفع این ناترازی از حبت تولید جلب مشارکت بخش خصوصی، ضرورتی قطعی و اجتناب‌ناپذیر است که این نیز به نوبه خود دو پیشنهاد اساسی دارد؛ نخست رفع موانع گوناگون بر سر راه تولید و مشارکت مردم؛ دوم تضمین قیمت به صرفه و عادلانه خرید و ایجاد امکان صادرات محصول در صورت عدم نیاز داخل که این نیز به مدیریت دلسوزانه و عالمانه نیاز دارد و متأسفانه از این جهت کشور دچار نقص و کمبود شدید است.

برش

عواقب عدم اتخاذ سیاست‌های درست در قبال ناترازی

در مجموع باید گفت ناترازی انرژی در ایران یک چالش پیچیده است که نیازمند اقدامات جامع و بلندمدت است. با اتخاذ سیاست‌های مناسب و سرمایه‌گذاری در بخش انرژی، می‌توان این چالش را مدیریت کرده و آینده‌ای پایدار برای کشور رقم زد. در حالی‌که بی‌توجهی به این موضوع و عدم اتخاذ تصمیمات درست می‌تواند عواقب زیست محیطی و اقتصادی برای کشور داشته باشد. انرژی ایران درگیر معضل تک محصولی در بخش انرژی شده است. نگاهی به ناترازی بخش بنزین نشان می‌دهد اگر سبد مصرف سوخت خودروها متنوع بود، قطعاً چنین مشکلاتی پیش نمی‌آمد که مصرف از تولید پیشی بگیرد. از سوی دیگر، تولید برق تنها توسط نیروگاه‌های گازپایه انجام می‌شود. در حالی‌که سایر کشورها، تولید از بخش‌های مختلف مانند انرژی‌های تجدیدپذیر را اجرا می‌کنند.

گزارش

چاه‌های جدید به کمک تولید گاز می‌آید؟

اطمینان از کارکرد پایدار تأسیسات تولید و انتقال گاز انجام شده است.

افزایش تولید گاز در کنار مدیریت بهینه مصرف، می‌تواند نقش کلیدی در پایداری تأمین گاز در ایران داشته باشد. با توجه به ساختار مصرفی موجود، اقداماتی همچون توسعه سیستم‌های گرمایشی با بازده بالا، فرهنگ‌سازی عمومی، افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و حمایت از صنایع لازم و ضروری است. به‌کارگیری فناوری‌های نوین در سیستم‌های گرمایشی خانگی و صنعتی می‌تواند مصرف انرژی را کاهش دهد؛ همچنین اجرای کمپین‌های ملی برای آموزش و آگاه‌سازی مردم در خصوص روش‌های صرفه‌جویی در مصرف گاز، افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، بهینه‌سازی شبکه انتقال و توزیع گاز برای کاهش هدررفت در فرآیند انتقال و ارائه تسهیلات به صنایع برای استفاده از تجهیزات کم‌مصرف و گسترش نیروگاه‌های تولید همزمان برق و حرارت (CHP) مهم تلقی می‌شود. میانگین دما در آبان امسال در روزهای سیری شده در مقایسه با مدت مشابه پارسال ۳/۵ تا ۴ درجه

کاهش یافته و این کاهش دما منجر به افزایش ۸۰ تا ۸۵ میلیون مترمکعبی مصرف روزانه گاز در بخش خانگی – تجاری در آبان امسال نسبت به آبان پارسال شده است.

روند صعودی مصرف گاز

طبق آخرین آمار اعلام شده در ۲۵ آمان ماه مقدار مصرف گاز در بخش خانگی و تجاری به ۴۷۵ میلیون مترمکعب رسید، در حالی که سال گذشته این مقدار مصرف در آذر به ثبت رسیده بود، اما امسال در ۲۵ آبان به این مقدار رسیدیم و مقدار مصرف گاز در بخش خانگی – تجاری در روز گذشته بیش از ۵۷ درصد کل تولید بود که این عدد برای این زمان از سال بسیار زیاد و قابل توجه است. با کاهش میانگین کلی دما در کشور و با توجه به این‌که بسیاری از شهرها و روستاها در نیمه شمالی کشور دمای زیر صفر درجه را ثبت کرده‌اند، لازم است تا هموطنان در سراسر کشور با رعایت برخی نکات ساده اما کاربردی مثل شناسایی منافذ ورود سرما به منزل، تنظیم دمای بخش‌های مختلف منزل بر اساس کاربرد آن، تنظیم دمای وسایل گرمایشی در سطح استاندارد، پوشیدن لباس گرم و استفاده از پرده‌های ضخیم در منازل، ضمن تأثیرگذاری چشمگیر در کاهش مقدار هدررفت گاز در بخش خانگی، به شرکت ملی گاز ایران در حفظ جریان پایدار گاز برای تمامی بخش‌ها در اقصی نقاط کشور کمک کنند. بی‌شک با توجه به افزایش ظرفیت تولید و تأکید بر مصرف بهینه، عبور از چالش‌های مرتبط با تأمین گاز در زمستان امسال در گرو همکاری عمومی و مدیریت هوشمندانه مصرف است.

بازار

دلار کوتاه‌آمد

هفته صحبت کنند و به طور بالقوه پینشی در مورد مسیر کاهش نرخ بهره ارائه دهند، معامله‌گران در حال حاضر ۵۸.۹ درصد احتمال کاهش ۲۵ واحدی را در دسامبر در مقابل ۴۱/۸ درصد احتمال ثابت نگه داشتن نرخ‌ها می‌بینند. در جبهه ژئوپلیتیک، روسیه بزرگ‌ترین حمله هوایی خود را در سه ماه اخیر به اوکراین انجام داد که به شدت به سیستم قدرت این کشور آسیب وارد کرد. دارایی‌های بدون بازده مانند شمش در محیطی با نرخ بهره پایین‌تر و در میان عدم قطعیت‌های ژئوپلیتیکی رشد می‌کنند. اقتصاددانان فدرال رزرو سانفرانسیسکو اظهار کردند که بازار کار فشرده آمریکا همچنان بر فشارهای تورمی می‌افزاید، اگرچه کمتر از سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ بود.

قیمت جهانی طلا سه شنبه (۱۹ نوامبر) تحت تأثیر کاهش ارزش دلار آمریکا به بالاترین حد یک هفته اخیر رسید، در حالی که بازار منتظر اظهار نظر مقامات فدرال رزرو برای سرخ‌هایی در مورد چشم‌انداز نرخ بهره آمریکا بود. طلا ۴/۴ درصد افزایش یافت و به ۲۶۲۱ دلار و ۹۵ سنت در هر اونس رسید که بالاترین رقم از ۱۲ نوامبر بود. قیمت‌ها در روز دوشنبه ۲ درصد افزایش یافت. قیمت طلای آمریکا با ۵/۵ درصد افزایش به ۲۶۴۶ دلار و ۳۰ سنت رسید، دلار آمریکا کاهش یافت و دلار ضعیف‌تر، شمش را برای خریدارانی که از نهادهای دیگر دارند، ارزان‌تر می‌کند. داده‌های اقتصادی قوی اخیر نگرانی‌هایی را در مورد این‌که آیا فدرال رزرو پس از ۷۵ واحد کاهش از سپتامبر به کاهش نرخ بهره ادامه خواهد داد یا خیر، ایجاد کرده است. چندین مقام فدرال رزرو قرار است در این

اقتصادبین‌الملل

رشد ۱۴۵ درصدی بیت‌کوین

قیمت بیت‌کوین در روز دوشنبه به رقم ۹۲ هزار دلار افزایش یافت و روزانه حدود ۷۷ درصد صعود کرد. بزرگ‌ترین ارز دیجیتال هفته گذشته رکورد ۹۳ هزار و ۴۳۴ دلار را تجربه کرد و رشد سالانه آن تا روز دوشنبه به رقم حدود ۱۴۵ درصد رسید. در روز گذشته، قیمت بیت‌کوین بین سطح پایین ۸۹ هزار و ۴۱۰ دلار و سطح بالای ۹۲ هزار و ۵۶۰ دلار قرار گرفت. قیمت بیت‌کوین قبل از انتخابات آمریکا ۷۰ هزار دلار بود و پس از پیروزی دونالد ترامپ به میزان قابل توجهی افزایش یافت. پس از پیروزی ترامپ، بازار انتظار تحولات مثبتی را برای ارزهای دیجیتال دارد، زیرا او متعهد شد که آمریکا «پایتخت رمزارز» جهان خواهد بود. بر اساس ارقام کوین مارکت کپ، وب‌سایت ردیابی قیمت دارایی‌های دیجیتال، به تازگی اندازه بازار بیت‌کوین به ۲/۲۲ تریلیون دلار رسیده است. مجموع ارزش بازار جهانی ارزهای دیجیتال در حال حاضر ۳/۰ تریلیون دلار برآورد می‌شود که این رقم نسبت به روز قبل ۷۱۴ درصد بیشتر شده است. در حال حاضر ۵۸/۷۸ درصد کل بازار ارزهای دیجیتال در اختیار بیت‌کوین است که ۰/۴ درصد افزایش روزانه را ثبت کرده است. حجم کل بازار ارزهای دیجیتال در روز گذشته ۱۹۸/۵۸ میلیارد دلار بود که ۳۷۹۴ درصد افزایش داشته است. حجم کل در امور مالی غیرمتمرکز در حال حاضر ۱۷/۶ میلیارد دلار است که ۵/۵ درصد از کل حجم ۲۴ ساعته بازار ارزهای دیجیتال بوده و حجم تمام سکه‌های پایدار اکنون ۱۸۰/۸۴ میلیارد دلار است که ۹۱/۰ درصد از کل حجم ۲۴ ساعته بازار ارزهای دیجیتال را تشکیل می‌دهد.

ترامپ اقتصاد انگلیس را

تهدید می‌کند؟

سیاست‌های تجاری دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور منتخب آمریکا، می‌تواند ضربه مهمی به اقتصاد انگلیس وارد کند، زیرا اقتصاددانان تخمین زدند در صورت اعمال تعرفه‌های سخت، تولید ناخالص داخلی انگلیس به یک درصد کاهش یابد. مرکز مطالعات اقتصادی و تجاری انگلس (CEBR) پیش‌بینی کرد اگر آمریکا موضع حمایت‌گرایانه تحت رهبری ترامپ اتخاذ کند، اقتصاد انگلیس ممکن است با پیامدهای قابل توجهی روبرو شود. تحلیل این اندیشکده نشان می‌دهد که تعرفه ۲۰ درصدی بر تمامی کالاهای وارداتی آمریکا، همراه با تعرفه ۶۰ درصدی بر کالاهای چینی، موج‌های جهانی را ایجاد خواهد کرد و انگلیس را به ویژه آسیب‌پذیر می‌کند. این پیش‌بینی هیچ اقدام تلافی‌جویانه‌ای از سوی سایر کشورها در نظر نمی‌گیرد. این اندیشکده همچنین هشدار داد که بازار جهانی انرژی ممکن است بی‌ثبات شود. اقدامات تلافی‌جویانه نسبت به تعرفه‌های آمریکا ممکن است قیمت انرژی را افزایش دهد و منجر به هزینه‌های بالاتر برای مشاغل و خانواده‌ها در انگلیس شود. در دوره اول ریاست جمهوری ترامپ، اختلاف قیمت بین نفت خام WTI به میزان ۱۱۸ درصد افزایش یافت که ناشی از مقاومت در برابر صادرات انرژی آمریکا بود. تأمین انرژی ارزان‌تر چین از روسیه و کاهش تولید اوپک، می‌تواند افزایش قیمت‌ها را کاهش دهد، اما اینها همچنان ادامه دارد. یکی از مشاوران ارشد ترامپ بر این تنش‌ها تأکید و پیشنهاد کرد که انگلیس باید بین همسویی با چارچوب نظارتی اتحادیه اروپا یا پذیرش مدل اقتصادی آمریکا تصمیم بگیرد. آنها اشاره کردند که اگر انگلیس از آنچه این مشاور به عنوان «سوسیالیسم اتحادیه اروپا» توصیف کرد، فاصله بگیرد، دولت بعدی ترامپ ممکن است تمایل بیشتری برای نهایی کردن قرارداد تجارت آزاد داشته باشد. این اندیشکده تأکید کرد، بازگشت ترامپ به قدرت، تجارت جهانی، انرژی و سیاست‌های زیست‌محیطی را تأثیر می‌دهد و پیامدهایی برای شرکای بین‌المللی مانند انگلیس خواهد داشت. تحلیلگران هشدار دادند که موقعیت این کشور به عنوان متحد نزدیک اتحادیه اروپا و آمریکا آن را بین دو استراتژی اقتصادی متضاد به دام انداخته است.

شوک سرما به قیمت برق در آلمان

قیمت برق در آلمان تحت تأثیر پیش‌بینی کاهش دما و کاهش تولید انرژی تجدیدپذیر، به بالاترین حد در بیش از یک سال گذشته صعود کرد. بهای معاملات ماه آتی در بزرگ‌ترین بازار اروپا، روز دوشنبه حداکثر ۲/۴ درصد افزایش یافت و به بالاترین حد از اکتبر سال گذشته صعود کرد. بهای معامله مشابه در فرانسه، ۴/۳ درصد رشد کرد. پس از یک پاییز نسبتاً ملایم، سرمای زمستان در بیشتر نقاط اروپا از راه می‌رسد و تقاضا برای برق و گاز طبیعی را افزایش می‌دهد. مدل هواشناسی بلومبرگ نشان می‌دهد که دما در هفته آینده، سردتر از پیش‌بینی‌ها خواهد بود و دمای هوا در برلین، دو درجه سردتر از پیش‌بینی‌های اولیه خواهد بود. برآوردها از تولید نیروی بادی در آلمان برای هفته جاری کمتر شد اما انتظار می‌رود تولید در پایان ماه میلادی جاری، دوباره افزایش پیدا کند. هوای سردتر به معنای آن است که شرکت‌های نیرو و معامله‌گران مجبورند گاز بیشتری از ذخایر برداشت کنند که به معنای افزایش بیشتر قیمت این سوخت خواهد بود. بهای معاملات در بحبوحه ابهامات نسبت به واردات گاز روسیه، نزدیک به بالاترین رکورد در بیش از یک سال اخیر قرار دارد. بهای معاملات برق ماه آتی آلمان در بازار انرژی اروپایی، ۳/۱ درصد افزایش یافت و به ۱۰۸ یورو به ازای هر مگاوات ساعت رسید، معامله فرانسوی با نرخ ۱۰/۵ یورو انجام شد.